

географії інших держав, за допомогою чого формується толерантне ставлення до представників інших національностей. На нашу думку, зарубіжні твори готують читача до особливостей світогляду іноземців, запобігаючи при цьому міжкультурним непорозумінням, а також сприяють саморозвитку в мультикультурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кушнерьова М. О. Формування міжкультурної компетентності в старшій школі засобами зарубіжної літератури. Вісник науки та освіти. 2025. № 1(3 1) 12 с.
2. Пасічник О. Міжкультурна компетентність як складова іншомовної комунікативної компетентності. м. Київ, 2021. С. 1-6.
3. Пришляк О. Ю. Міжкультурна компетентність у контексті діалогу культур. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2019. № 6 (329), Ч. II, С. 228-238.
4. Rozman I. Polycultural competence as a literary component of research. Pedagogy and Education Management Review (PEMR). Issue 3 (5), 2021. С. 1-8.

Петручик Софія

здобувачка другого рівня вищої освіти,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Науковий керівник: Павлюк А. Б.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО ЧИТАННЯ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті [5] проголошує пріоритетним завданням виховання всебічно розвиненої, активної та творчої особистості. На цьому також наголошує Державний стандарт базової середньої освіти [2], який передбачає розвиток активного пізнавального ставлення до процесу навчання та формування читацької компетентності як однієї з ключових. Таким чином, у засадничих державних документах акцентується увага на створенні умов для формування внутрішньої мотивації здобувачів освіти, де особливе місце посідає бажання читати та аналізувати художні тексти. Проте у сучасних умовах цифрової трансформації суспільства, на жаль, серед здобувачів освіти спостерігається криза читацьких інтересів.

Як зазначають І. Бакаленко та Ю. Курилова: «Інтерес до читання дуже важко стимулювати старими методами: зниження індексу зацікавленості до нього – загальносвітова тенденція» [1, с. 29]. Саме тому школа має стати чинником формування нових життєвих установок учнів, розвиваючи їх пізнавальну мотивацію засобами світової культури через оновлення методичних підходів.

Констатуючи невідповідність класичних методик запитам сучасної молоді, педагоги-практики Л. Мацевко-Бекерська [4] та О. Ісаєва [3] наголошують, що

традиційні форми аналізу тексту втрачають ефективність у конкуренції з мультимедійним контентом. Така ситуація диктує об'єктивну необхідність пошуку нових підходів до навчання зарубіжної літератури, які повинні базуватися на органічному поєднанні класичної філологічної бази та інноваційних освітніх технологій.

На сучасному етапі розвитку освіти важливо спрямувати освітній процес таким чином, щоб він став змістовним і захопливим для учнів. Враховуючи динамічність інтересів сучасних школярів, надзвичайно важливо використовувати передові технології, які допоможуть перетворити читання на уроках зарубіжної літератури з механічного процесу на особистісно значущу діяльність. Використання нових технологій та засобів навчання (зокрема ігрових, цифрових та проєктних) допоможуть здобувачам освіти не лише опанувати програму із зарубіжної літератури, а й набути вмінь самостійно вчитися через діалог із книгою. Фундаментальним завданням є закладання підвалин для формування у здобувача освіти стійкого інтересу до читання, що виникає не за примусом, а завдяки створенню ситуації успіху та використанню активних методів навчання.

Реалізація завдань сучасної літературної освіти потребує докорінного перегляду методичного інструментарію, де центральне місце має посісти стратегія підвищення внутрішньої мотивації учня. Ефективність цього процесу передусім залежить від подолання часової та ментальної дистанції між класичним текстом і сучасним читачем шляхом контекстуалізації та осучаснення змісту твору. Використання прийому «паралелей» дозволяє учням віднайти у класичних героїв архетипи своїх сучасників, а аналіз вчинків персонажів крізь призму актуальних психологічних теорій перетворює читання на особистісно значущий процес самопізнання.

Логічним продовженням цього підходу є активне залучення візуальної та діджитал-підтримки, що відповідає когнітивним особливостям «цифрового покоління» [4]. Впровадження таких інструментів візуалізації, як буктрейлери, ментальні карти та літературні комікси, не лише сприяє кращому засвоєнню фабули твору, а й стимулює творчу рефлексію. Зокрема, метод створення віртуальних сторінок персонажів у соціальних мережах виступає дієвим засобом аналітичної роботи, адже вимагає від учня глибокої реконструкції характеру, мовлення та ціннісних орієнтирів героя для їх коректного відтворення у цифровому форматі.

Паралельно з цифровізацією особливої ваги набуває гейміфікація аналітичної діяльності, яка дозволяє замінити традиційні репродуктивні форми опитування інтерактивними методами. Літературні квести, сторітеллінг та дискусійні дебати трансформують урок у простір активного пошуку. Моделювання ситуацій вибору (наприклад, метод «суду над персонажем») актуалізує пізнавальний інтерес та змушує здобувачів освіти звертатися до тексту як до першоджерела для аргументації та захисту власної позиції.

Додатковим стимулом для зацікавленого діалогу з книгою виступає міжмистецьке зіставлення. Порівняння літературного першоджерела з його кіноадаптаціями чи театральними інтерпретаціями активізує критичне мислення учнів. Процес пошуку відмінностей між авторським задумом та екранним втіленням твору стимулює читача до прискіпливого аналізу тексту, перетворюючи «пошук істини» на захопливе інтелектуальне змагання.

Важливим вектором підсилення мотивації є звернення до емоційної сфери здобувача освіти. Читання на уроках зарубіжної літератури має розглядатися не лише як інтелектуальний процес, а й як досвід емпатії. Використання методів «емоційного занурення» та «психологічного проектування» дозволяє здобувачам освіти експериментувати з рольовими моделями героїв. Такий досвід рефлексивного проживання чужих емоцій сприяє розвитку емоційного інтелекту, оскільки перетворює абстрактного персонажа на суб'єкт для глибокого психологічного аналізу. Коли учень знаходить у тексті відображення власних внутрішніх переживань або конфліктів, книга трансформується із зовнішнього об'єкта вивчення на внутрішній ресурс для саморозуміння, що є найвищим рівнем внутрішньої мотивації.

Окрім того, дієвим шляхом активізації читацького інтересу є впровадження короткострокових творчих проєктів із високим рівнем презентативності. Особливої популярності набуває методика створення учнями власних фанфіків – аматорських літературних творів за мотивами класики, що передбачають авторську інтерпретацію сюжету, зміну фіналу або розвиток нових сюжетних ліній за участю знайомих персонажів. Така діяльність вимагає від здобувача освіти глибокого занурення в авторський стиль та психологію героїв, перетворюючи учня-читача на активного співтворця художнього світу.

Поряд із цим ефективними є такі форми роботи, як запис подкастів-інтерв'ю з «автором» твору або розробка візуальних концептів обкладинок у стилі сучасних графічних романів. Це дозволяє поєднати філологічний аналіз із креативною самореалізацією, нівелюючи сприйняття класичної літератури як застиглого канону, віддаленого від реалій цифрової доби.

Таким чином, підвищення мотивації до читання на уроках зарубіжної літератури можливе лише за умови остаточного відходу від авторитарних, репродуктивних методів навчання. Ключовими чинниками успіху є дотримання принципів діалогічності, визнання права здобувача освіти на власну інтерпретацію художнього твору та органічне впровадження діджитал-інструментів, що є природними для покоління Z. Лише за такого підходу література перестане сприйматися як формальний перелік творів для іспиту, ставши дієвим інструментом розуміння навколишнього світу та формування цілісної особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бакаленко І. М., Курилова Ю. Р. Гейміфікація як фактор мотивації до читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. XII Волошинські читання:

- зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: Грамота, 2024. С. 29–36.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://lnk.ua/QfvoB5nLm> (дата звернення 04.04.2026)
3. Ісаєва О. О. Шкільний підручник з літератури як ефективна платформа формування метанавичок сучасних учнів. Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 15 грудня 2022 р. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 7–10.
4. Мацевко-Бекерська Л.В. Читач постцифрової доби в дзеркалі метамодерну. XII Волошинські читання: зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: Грамота, 2024. С. 142–147.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. URL: <https://lnk.ua/JDN8Dde1Y> (дата звернення 04.04.2026).

Рамиш Вікторія

здобувач першого рівня вищої освіти,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: Довбуш О. І., кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови

СУЧАСНІ КІНОАДАПТАЦІЇ РОМАНІВ БРОНТЕ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Творча спадщина сестер Бронте – Шарлотти, Емілі та Енн – вже понад півтора століття залишається невіддільною частиною світового літературного канону. Однак у сучасному глобалізованому світі, де візуальні медіа домінують над текстовими форматами, класична література часто потребує нових каналів для ефективної трансляції закладених у ній культурних кодів. Одним із найпотужніших інструментів такої комунікації та реактуалізації класики виступають сучасні кіно- та телеадаптації. Вони не лише переносять вікторіанські сюжети на екран, але й адаптують їх до світогляду сучасного мультикультурного глядача, здійснюючи своєрідний міжсеміотичний та міжкультурний переклад.

Теоретичне підґрунтя взаємодії літературного тексту та його візуального втілення є предметом активних наукових дискусій. Дослідниця Г. Клименко (Синьоок) зазначає, що сув'язь літератури й кіно на матеріалі життєпису й романістики сестер Бронте дозволяє відтворити атмосферу доби та простежити динаміку візій, що трансформуються під впливом часу [2, с. 172]. Кожна нова екранізація стає своєрідним діалогом між вікторіанською Англією та сучасною культурою країни-реципієнта. Режисери не просто відтворюють фабулу, а адаптують архетипи та символи до категорій, зрозумілих сучасному глядачеві, акцентуючи на тих аспектах, які найбільше резонують із суспільними запитами конкретного історичного моменту [2, с. 173].